

Womhaj Bóh!

Cyisko 31.
29. oktobra.

Lětnik 1.
1891.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Smolerjez knihicizšcežerńi w Budyschinje a so tam dostacž so šchtwórtlětnu pschedykatu 40 ny.

23. njedzela po śwj. Trojizy.

Mat. 22, 15: Tehdy woteńdžechu czi farisejšzy a sčadowachu radu, kať bychu Jesuša w rěczy popadnyli.

Židowski lud je był tola wschón prawje njedzakowny pschecziwo Knjesej Jesušej. Tutemu ludej je był našch Knjes najwjetšchi dobroczel sa jich cžela, kať sa jich dusche. Ale woni so žo jemu sa wscho jeho prózowanje i tym podzakowali, so sa nim štejachu, kať hoitwjer sa džiwinu, hacž žebi jeho njemóhli kať do žyczow popadnyčž a potom sčonzowacž.

Ma njeho najhóršchi běchu tam farisejšzy, pschetož czi žo wschitzy njemalo na to mjeršachu, so bě jim Jesuš do woczow prajiť, w kajsich hrěchach so byli woni živi, a so bě jich sa to se žłowami pothostať.

To je czi spochi takle. Tak doľho hacž sčtó, kiť ma tu Bože žłowo pschpowjedacž, nam žamym i tymle žłowom prawje i bliška njepschindže, ale nam i nim hišcže trochu i boťa abo nasdala wostanje, nam našcheho „stareho cžłowjeka“ wscheho na pokoj wostaji a so naš nascheho hrěcha njedótknje, žebi wot naš pokutu a wobroczenje njedžadaj, nam wo Božim žudu žłowcžka njepraji, tak doľho žmy my i nim wschitzy rjenje derje spokojom. Ale dótknje žo cže wón tam, hdžez měť ty něhdže nekajki kuš rany, to rěka: dótknje žo cže wón twojeho hrěcha, a praji czi do woczow, kať něhdy Natan Davidej: „Glej, tajkile žy ty žam, žy Bohu jeho kasnje pschestupit!“ — po tym budže czi se wschém pschecželstwom i nim na jene dobo kónz. Někotryžkuliz je nekomu, kiť bě jeho na jeho hrěchi pokasať, wscho tole tak sa žłowo wsak, so je był po tym tež žobu na

Bože žłowo wschón mjeršazy, a je žo wot njeho i křibjetom prjecž wobrocžit.

Tajzyle ludžo (— w našchim cžasu wschak tu tajzyle tež so! —) žo na to mjeršaja, so je tu Bože žłowo hišcže na žwěcže žive, a so žo tu wone ludžom spochi i hložom předuje, mjeršaja žo, so žo tu hišcže Bože domy, na nich wěže, a we nich Bože martry, a so je tu hišcže křescžijanska wošada, pschetož wscho tole je sa nich kať žame předowanje pschecziwo nim a kať na nich sčoržba a wobškoržowanje. Žim pak žo njecha pod Bože žłowo křilecž a pokorjecž, wjele radšcho cžygli mēčž woni wscho tole se žwěla prjecž.

Farisejšzy cžyghu žebi Jesuša i jeho žamym rěczemi popadnyčž, pschetož wicho to, kať bě wón živy, njemóžesche nikomu postork dawacž, duť jeho na wscho to wobškoržicž njemóžachu.

Kiť křescžijanškej wěrnoscži napschecziwo stupaja, czi to hišcže dženknišchi džent wschitzy runje takle cžinja. S woprědka woni k nekomu du, a hladaja, hacž žebi jeho njemóhli i nekajkim praščenjom popadnyčž, wupytaja žebi něhdže něsčto i biblije, powjesčž abo žłowo, kiť ma žo wscho hinať srošymicž a wukłascž, hacž žebi jo woni wjedža wukłascž, a hladaja, hacž njemóhli wěryžych se žamym jich wukładowanjom wukměšcicž a sanicžicž.

Duť dyrbi křescžijan pschi tajkeje sčadnosčži hičž Boha prošycž, so cžygl jemu pschi prawej sčadnosčži prawe žłowo dacž, so móhł potom i nim tajkimle njewuščnym prašcherjam hubu satyťacž. Wěrnoscž, kajsuťž nam Bóh dawa, tajka tu tola spochi a stajnje dobudže. Sestupaja žo tu cžłowjekojo wokolo njeje a wobdawaja ju wschitzy

se swojim bludom kaž niha, — sčto je wscho wo to? Bóh se swojej wěrnoscju tu tola spochi dobudze. Bóh da, so by nam tale Boža wěrnoscž wschēm wscho do přédka we wutrobje sčthadžala, a so měl ju kóždy wot naš nutschka sam we šebi, — so bychmy pak tu tež wschitzu spochi tajzu khodzili, so byla tale Boža wěrnoscž sa naš sa wschēch to šame, sčtož je tu sa žny šwēt Bože lube šlōncžko se swojim jašnym šwētkom.

Rosdzjelene pucze.

Šo němštim Jana Wjedricha.

(Pofracžowanje)

„Rěč drje šo mi jara njelubjesche, ale bēch wošokhodženja wutrobne šyty a džēch pschichodne ranje horje a bēch bóršy s mišchtrōm pschesjene, byrnjež dyrbjach šebi prajicž, so njelē czežko šo do jeho waschnja namafacž. Mšyn ma krašny wuhlad na holu a je drje prawje stary a šapanjeny. Tola njebē mi žel, tam šwoje šbože spytacž. Pschetož, sčtož mi forczmar w Reichenbachu njebē projit, w mšynje namafach parlu, kotruž šebi dobycž bē wot přenjeho wofomifnjenja moje najhorzišche žedženje. Šizo pschezo bēch šo džimał, so bē w bydlerskej štwi wscho taf czište a jašne, sčtož njebych starej šlužownej džowzy, kotraž bē trochu masuchojta, domērik. Šako pak mje š wobjedu wołachu, stejesche sa blidom wofomnacželētna holecžka, taf czišta a taf lubošna s brunymi wołšami, s módrymaj woczomaj a s czerwjenyymaj ližomaj, so mi bē, jako by šo mi wutroba wobrocžila. Džewjedžach, taf š blidu pschindžech, wošoko kotrehož mšynkezy stejachu. Šako pak potom holza blidomu modlitwu špewasche, s taf pobožnym hčšom a taf nutnje, dha bēch šašo š šebi pschischof. Ale jēcž hišcže njemōžach, byrnjež mi šasachu. Šoždy kuf wošta mi w šchiji težazy a dyrbjach šebi lubicž dacž, so mējachu mje sa šmēch, prajo, so šnadž šym lēpšeho šwucženy. Šewak bē džiwne došcž: stary šo mi taf wobožny wjazny njesdasche a stary mšyn niž wjaz taf machocžimy, a jako šyba s blisheho lēša wołasche, mēnjach, so njekšym nihdy žaneje taf rjenje špewacž šyšchak. A nětko šym hižo wjele njedžel w khēži bydlit a móžu drje hižo pschi blidže jēcž — ale hladacž na Šanu-Marku njemōžu, bjes teho šo mi wutroba pukota, jako by won chžyła. A husto je mi, jako bych dnch šhubit, hdyž njedžizny mi napšhecžšo štwi.

Wona je mišchtrōwe jenicžke džēcžo, ššchi kotrehož narodže je macž wumrjela. — Šlaj, Wilhelmo, byrnjež tež na tebe nihdy šabyl njekšym, taf došho hacž šym jow, dha móžach tola hacž dotal runje taf mašo pišacž, kaž na pucžowanju. Ale ty dyrbišch nětk wscho wjedzicž a njeye něno, budžesch mi wodawacž — hdy by wjedzil, taf je mi jow wošoko wutrobny, by mi rošymik. Dc-pomnišch šo hišcže na wječor w bosowej kšodnižy? Šow, šo nadžiju, namafam šbože, wo kotrymž je šo mi tehdy džeko, abo njeye sa mnje žoneho. A to tola Bóh njemōže chžycž. Šó, nětk wēšch, hžje šym a taf šo mi džē. Šraj nanē a macžeri wjele dobrehō, na kotrejuž šo tež husto s wutrobnyym džakom dopomju a pičh tež raš

Twojemu Ernstej Brendelej.

Riedlonny mšyn pola Reichenbacha, 14/5. 1848.“

Šaj wschak, šchokta Reichart šo dopomni, taf je šo nadžijow a šboža šwojeho pschecžela wješelik a taf je drohemu wotmolwjenju pišak, jako bē cžaš š temu w šymšich mēšazach namafak. Ale njebē žane wotmolwjenje šašo pschisčko a jako bē šašo šyba, bē wōn, njepošojny dla dolheho mjelēženja, šašo list pišak w bojošcži, so šnadž je pschecžela w šym cžašu, kotruž bē w Badenskej pschebny, njesbože potrjedčiko. List taf bē šašo pschischof s napšštom: „Adrešat w Riedlonny mšynje pola Reichenbacha šnaty njeye.“ Ach, to bē jemu tehdy czežko na wutrebu panško a ležesche jemu hišcže dženkša kaž kamēn na wutrobje. Šchto bē šo s jeho wutrobnyym pschecželom štalo? Bē Šana-Marka jeho lubošcž wot-pukašala? Bē pchmurjeny mišchtr Wēndt mšynšeho wotehnał, fi bē šo šwaził, šwojej woczi š jeho džowzy šbēhnyčž? Žane wot-molwjenje njebē pschisčko a tež hišcže dženkša položi Ernštomž list šašo do šchiny s cžichim šdychnjenyom: Wšohi pschecželo! — Šak bē šo jemu, Wilhelmej, tola taf hincž ščko, hacž šebi wo Ernštu mšyšleide! Šemu bē šbožowne žiwjenje wobradžene. Mašo lēt po Ernštomž wotšalenju bē nan šubko šynej pschepodał. Wschak bē Wilhelm w dobrej šchuli rošit, pschetož nan bē jeho kucže š wschemu džēku džeržak. Wozak njebē wōn był, dofelž

pošnu mēru njemējesche a tež šbēž hrosneho lēta 1848 njebē šo Rodeczanišch dōtkak. Wschak bēchu wschitzu burjo, fiž pschi šym šathadženy nicžo dobycž njemōžachu, wschitko pak šhubicž móžachu a byrnjež bē tež czeledž kuf špjecžira była a pola mišchtra Barthela někotružkuliz šchlenčku piša a husežišcho tež šrawje šwarjela, tola šo wscho bóršy lehnu a wošta, kaž bē byto. Taf nicžo njeladžewa, so šo starej na wumjeit podaschaj. Šeno šprawna holza dyrbjesche šo sa Wilhelma psytacž. A s tym bē šo tež rjenje a dušhne cžiniko, jako by tōn Knjes šam wscho šarjadował. Bjes Rodeczaništimi holzami šo jemu žana njespodcšasche, pschetož byrnjež tež by jich wjele rady haj prajiko, hdy by šo Wilhelm wo nje prasčak. Šonu s bjesbōžneho doma njechasche wōn pod šu o u ššechu wjesčž. Tež šo jemu žana taf njelubjesche, so by prajicž móhł: ta je prawa. Duž bē w tym cžašu na šwaš pola blišch pschecželow w šušobnych Walezach pscheproscheny. Bjes holzami, kotrež bēchu s družkami w šwašny u cžahu, bē jena, kotraž jemu wošebje nadpadnu. Mēšto hordžozeho nēnža s dželanym šwētkom mējesche jenož mašo rožicžku w šladčich wołšach a wošta na žnyym šwašu pokorno, cžicha a šhutna kož w žyckwi taf tež w šwašnyym domje. Bóršy štwichu lošy hōžy wot njeye přecž a mējachu wschitzu sa to, so s tej holzu nicžo šapocžecž njeye. Šdyž pak taf šama a šabyta stejesche, našch Wilhelm s njej rēcžecž pocža a nětk š swojemu wulkemu džiwjanju w cžichej holzy telko lubošnosče, telko wutrobneje cžištosče a pobožnosče namafa, so w šwojej wutrobje wōtry wothšos teho šłowa šyšchesche, kotrež bē jedyn s hoscžow prajit: Šlaj, to štaj šo prawje cžichaj hromadžē namafakoj; taj dyrbjakoj šo prawje jedyn sa druheho hodžicž! Tež Buchholžez Maria, taf rēkasche holza, bē šłowa šyšchala, pschetož jejnej ližy šo czerwjenišchtej. Šcho dla štwi Wilhelm wot njeye přecž, so njebych lubej dalšcheje njelubošnosče pschihotował, pschysche pak škladnosčž, šo s jejnym nanom šesnacž, sčtož šo jemu tež derje poradži. A jako tōn šwōj nos šapšchahnučž dasche, da wōn holecžy rufu a prajesche jej wutrobne boženje. A jemu bē, jako by jemu rufu njerady njedafa. Domoj pak pschischedšchi njemōžesche dobry šyn, fiž njebē nanē a macžeri nihdy nicžo potajit, štaršchimaj šamjelcžecž, sčto jeho wutrobu pohnuwa a jako taj, kotraž šyna derje šnajeschaj a wjedžeschaj, so njebudže nicžo njerosnyšljne cžinicž, šo na jeho wōlbi šwješelischaj, bē taf wješety a šbožomny, kaž nihdy w šwojim žiwjenju. Bóršy šo s lubym nanom do Rhyšow, hžžez holžynej štaršchaj bydlešchaj, poda, a wobey štaršchaj položišchaj šwoje žohnowanje na šłowje młodeju šlubjēneju.

A potom šo šwaš šwjecžesche a duž šapocža šo sa Wilhelma Reicharta žiwjenje, taf bohate na šbožu a mērie, taf njesrudžene psches šchizž a hubjenosčž, so dyrbjesche šo jeno wschēdnje s pošnej wutrobu Bohu sa ta džakowacž: Knježe, njekšym dostojny wschitkeje šmilnosče a šnērnosče, kotruž šy na šwojim wotrocžku cžinik. A njech tež cžwome hordžiny njewuwostachu, kaž to, hdyž dobra macž w Knjesowym mērie woczi šandželi a bóršy po tym šwērnny nan, fiž džēlenje wot šwojeje pomocnižy došho šnje cž njemōžesche, sa njej džēšche, móžesche wōn tola tež we tajlich dnjach Boha šhwalicž a cželcžicž. Šak jara pak wotewri šo jemu wutroba, hdyž na bohate žohnowanje hladasche, kotrež bē jemu tōn Knjes w jeho domje wobradžit, hžžez jemu lube džēcži czerštwē a štrōwe rošcžechu kaž wolišwome hašoy wšoko jeho blidc, bjes tym šo jeho žona ležesche, kaž požohnowaný winowy pjent! A jako jeho potom sa wješneho pschedšterja wušwolichu, mējesche drje wjezy džēka, ale móžesche tola tež někotrežkuliz žchnowanje šwojeje prózy widžecž. Šomuz tōn Knjes šastojništwo da, temu tež rošom špožcži, taf bē prajit, šastojništwo dostawšchi, a tōn Knjes njebē jeho w jeho domērjenju wopusččit. Ša to bē tež šwēdcženje jeho wješ, kotrež pschemēnjenje drje njebē šo psches cžlōwku móž a mudrosčž šamu, ale wošebje psches Bože šamšne špomōženje štalo.

(Pofracžowanje.)

Martha.

Pomucžaze powjedacžko w šibanjach našeho cžaša wot Š. Š.

(Pofracžowanje.)

Martha dale šwojim džēcžom wōjedasche: „Burjo šu husto hordži, so njechadža šwojim džēcžom šlužicž dacž, to pak je šluposčž. Młodži pachološo drje jako wozazy poškušnosčž, pschisčojnosčž a porjad nawušnu, a móžesch nad nimi na přenje pohladanje ni-džecž, sčto je wozak był a sčto niž. Ale to tola pola holzow njeye, tam ta wēž šhabla, holza šo psches macžerņu šlabošcž wschelake do cžaša nawucži, w rjanym pišanych lapach khodzicž a pschezo

ſwojeje głowy bęć, nihdze porjada niedzerzec a wjazy pſchetriebacz hacz je nuſne. Hdny by tajkim płat też darik, wone ſebi tola niczo ſeſchicż niemóhke.

Œaraſka bęſche pſychna żono, ale wona ſebi wſchitke draſty ſama ſchijeſche, kotrej jej kraſnje ſedżachu.

Œhula, w kotrej ſo dżeczom ſchicż wuczi, je ſboże ſa wjeſ. (Œehdom hdny Martha to powjedacze, ſo haſle ſapoczja wo tym ręcżecz, też w ſchuli holzy ſchicż a ſchtrykowacz nawuczicż — my mamy nęcto hiżo dlęcchi czaſ to ſboże, ſo je ſo to do ſkutka ſtajiko a ſo dyrbi kóžda helza, hdny je ſo w ſchuli prawje próżomac, też ſe 14 lętami ſchicż a ſchtrykowacz móz. Njeje to wulke żohnowanie pornjo prjedawſchemu czaſej!)

Martha drje węc fuſt ſchęcoko roſpowjeda, ale ſchtoż prajeſche, męcjeſche też ruzy a noſy.

Œady ſhachlow bęcche ſawka, tam ſo wjecżor cżrije po rjadu ſeſtajachu, ſo bychu wuſthnyke, ſo móhke ſo rano wurjedżicż a namacacz. Też hoſdżiki bęcchu tam do ſczęcny ſabite, ſo móhka ſo na nich draſta ſuſchicż, czeſak a ſchczęcka leżachu w kaſchcziku; wſchitko dyrbi na ſwojim blaſu bęcż — bęcche jejne ſłowo. Hdny też Martha bjęs ſwęcny pſcheſ kęcżu dżęcche, móżeſche pó cżmje kóždu węc namacacz. Też latarnja w ſhamorje ſtejeſche; wona paſ ſo ſe ſwęcju a ſ wohenjom jara na kędzbu bjerjeſche; nęcotra wjeſ a nęcotra dwór by hiſchczje ſtał, hdny ludžo taſ njewobhladniwi a nje- kędzblimi ſ lampu kłodzili njebychu. Hdny dżęczi ſe ſapalkami (ichwabliczkami) hrajkachu, wona je kęcetro na porſty klepacze! (Œ ſo bychu to wchitzy ſtorſchi cżinili!) Deſkach w kuchiniſtim ſhamorje bęcche Martha dżęcżem blaſ pſchihotomac ſa jich knihi, taſle a ſa węcny ſ hrajkaniu. Niczo njeſmędżeſche wokólo leżecz, ſchtoż bęc hotowy, ſwoje knihi ſrumewa. Hdny ſo nęctaſti njeporjad namaca, macz ſa dżęczi njerumowacze, ale dżęczo ſame ſawoka, też hdny bęc wonfach, a na to dżerzeſche, ſo by ſcziniko, ſchtoż bęc ſabyko.

Dwęc pſchafnej koleſzy wó iſtwje ſtejeſchtej. Kóždy dżeni po wjecżeri wona ſama pſchędzeſche a wo dnjo ſo wobej holzy wot- męcneſchtej.

Hółzaj forby pleczeſchtaj, hdny męcjeſchtaj próſdny czaſ; womeżer bęcche jeju to nawuczik. Lampa męcjeſche ſchirm, ſo bychu dżęczi wjecżor lęcpe ſchicż a cżitacz móhke. Dwóży ſa lęcto Martha ſwoje bydlenie bęcche; po kaſ ſebi ſ wjeſnemu ſchecze kłodzeſche o barbicż (pinii) męcjeſche ſama a ſo też na to lohke dżęcto wu- ſtejeſche. To je cżiſte a ſtrowe. Alle rano ſahe wona ſapoczja a wſchitke węcna ſwoczinja, ſo by wjecżor ſczęcna ſucha była, hewat kaſ hubjeny piwęc a głowubolenje nacżini. Niczo njeje nje- ſtrawſche, hacz bydlenie, w kotrymż ſczęcny hiſchczje wuſthnyke njeſku Nęcotre žiwjenje a nęcotra ſtrowoſcz je ſo w nomonatwarjennyh twarjennyh ſanicżika. Pſcheczimo mucham Martha kručze woje- waſche, te bęcchu jej w kuchinje a w komorzy napſcheczimne. Žoneje ſchtle wona njeſchifryteje njewoſtaji, blido bęcche cżiſte. Njana kóczka męcjeſche polizaiſtwo na myſchach. Dżęczi ſe ſkóczeczom pſcheczelnje wobkhadżowachu a kóczka jim nęcotre wjeſele pſchi- hotowa, hdny ſ wótmu hrajkacze. Potom ręcka: kóczki ſu ſalſchne. Haj, wone ſu ſ kóčka, hdny ſo honja a cżwiluja; hdny paſ ſy ſ nimi pſcheczelnj, je pſchikadow, ſo ſu ſwęcne każ poſ.

Nęcto mamy hiſchczje do komerki pohladacz; tu kóžo je ſa- węcſkami ſa Marthu ſtejeſche a w druhim holzy leżeſchtej. W ſwo- jim czaſu ſo poſleſchczja a głowati ſ nowa pocżahowachu; maſane kóžo, Martha prajeſche, hubjene ſwęcto na zyke hoſpodaſtwo pſchi- njeſe. W dobrym pomęcrije a w cżiſtym kóžu ſpacz ſtrowoſcz po- ſuſni. Póđla kóža cżęcka dubowa kichinja ſtejeſche, kotruż bęc ſebi jako njewjeſta kupika a w nej bęcchu jejne lęcpe draſty a druhe dróžſche węcny. Klucz męcjeſche pſchczo w ſaku, pſchetoż próſcheryam a hantwjerſtim njererjeſche; wona też kichinju ženje njewotankny hdny kęc nęcto róđla. Ženje njeje ju nihto prajicż ſklyſchak: „ja cżu do komerki po pjenjeſy hiecz“; hdny bęc ſebi nęcſto tolerjom nahromadżika, hnydom ſaplaczi, ſchtoż bęc hdze winojta woſtoza, Nentmiſchtr žancho bura njemęcjeſche, kiż by taſ ſ czaſom pſaczik. każ ta wudowa. W kichini ſwojeho njebożicżkeho muža płat a kóchle khowacze. Bjecz ſchlinżom płatu kóžde lęcto nadżeka, tiſ ſa nuſne woblekanye a dwęc ſa poſdżicze nuhotowanie holżom, teho dla też holzy taſ pilnje pſchędzeſchtej. Kóžde dżęczo męcjeſche ſwój kaſchczik, w kotrymż dyrbyachu draſty cżiſte a derje hromadze ſka- dżene leżecz. Na cżiſtoſcz wona kručze dżerzeſche; hdny žuſy do iſtwy pſchindze, njetriebaſche haſle ſe ſchórzuchom ſtoł wotręcż, abo bęcecz, ſo by ſebi wóſy ſhładkowaca; cżiſta a porjadnje ſwoblekana kóžde ranje ſ kon orki ſtupi a ſebi wo dnjo jenoż druhdy drugi ſchórzuch

ſwjaſa. Też ſutnja jeje njebożicżkeho muža a jeho kłobuſ a ſchud na ſczęcne wiſbachu, te cżyſche hólżomaj, hdny ſ doma cżehnjeſchtaj, ſa dopomnječe ſobu dacz. Pſchęd kóždym kóžom dwaj ſtołaj ſteje- ſchtaj, ſo móhke ſo na nej pſchi do kóža ſhicżu draſty ſkaſcz. Œilowjeſ dyrbi w nozy bjęs ſwęcny rucze ſwoju draſtu namacacz móz. „Baduſchi a njebože khwatnje a njewoſane pſchindu“, bęc Marcżine ſłowo. Też kolebka tam hiſchczje ſtejeſche, pſchi kotrejż bęcche nęcotru ſchucżku ſe ſyſhojthmaj woczomaj wuſpęcaka, pſchetoż najmłóđſche dżęczo bęcche haſle dwęc lęcze ſtare, hdny nan wumrije. Nęcotry ſebi ſnano muſli: kłodzi ludžo taſ kłuboko njeczuja; to paſ je wulke molenje; dokełz je jich žiwjenje bóle jednore a bjęs pſchemęcjenje, woni dobre a ſrudne ſaczicze cżim lęcpe ſchowaja. (Potracżowanie.)

Roſhlad w naſchim czaſu.

Žendżeliki, franżowſki a ſchpaniſki kraj cżęcpa wot kóžda oktobra jara na powođženjach. W poſonſkej Franżowſkej je woda w ręcach wo 10 metrom roſtka, ſchtoż je wot lęcta 1842 ſem njeſklychana węc. Wjele cżłowſkich žiwjenjom je ſahubjennyh, kłóđ želeſnizom je pſchetorhnyeny, moſty ſu wotkamane, žně ſkażene. Nunje taſ ſrudne powjeſcze pſchikhadżeja ſ Žendżelſkeje a ſe Œchpa- niſcieje, hdżeż je we wſchelatiſch provinczach žaloſna ſchłoda naſtala a wulka nuſa knjezi. Też kóžniſtwo na morju ma ſ wicchorom a namalnoſczemi cżęcto ſo bęcżicż. „Nježe, ſmil ſo nad nami!“

Žyrkwine wólbny ſa žyrkwinu radu a žyrkwine woſadne ſa- ſturjerſtwo ſu w Bruſkej nęc ſ wjeſſcha nimo. Pola naſ na wſchach ſu ſo wſchudżom w dobrym męcje, ale bohuzel ſ wjeſſcha wſchi jara ſnadnym wobdżelenju wuſwolerjom wotdżerżake. To bęc w Barlinje hinaſ. Tam bęc hiżo wjele njeđelow prjedy wulke wojowanie bjęs „poſitwnymi“ t. r. węcjaznymi a „liberalnymi“ t. r. njewęcjaznymi. Sańdżenu njeđelu, jako na wólbnyh dnju, bęcchu ſtoro wſch žyrkwje wot 10 dopokłnja hacz do wjecżor 6 ſ wu- ſwelerjemi napjelnjene, taſ ſo bęc druhdy ſtraſchna cżiſchczęcza. Wu- płóđ je, ſo 17 Barlinſkich woſadow maja poſitwnych ſaſturjerjom a 14 liberalnych. Bjęs poſlednimi paſ ſu wulke woſady Emmauſ, Œmjaoty Kſchiz a Žion. Poſitwni njeſku teho dla jara ſpokojeni, ſo jich wulke napinanja lęcpeheho wuſpęccha njemęcachu, a ſu wo- ſebje teho dla kęcetro ſatorhnyeni, dokełz je ſo liberalnym jich do- bęcze ſ dżeka jenoż ſ pomozu ſozialdemokratow radżiko!

Generalna ſynoda pruſkeje krajneje žyrkwje najſterje 10. novembra ſeſtupi. W czaſu jeje ſtutkowanja ſmęcja ſo każ hewat też lęcka ſaſo we uſchitkich ewangelſkich žyrkwjach w žyrkwinej modlitwje dobroproſchenja wo Njeſowe žohnowanie ſa nju.

Na kaſ ſrudnym ſteinſchczju ſjawna pózcżiwocż w nęcſtim wótżnym kraju ſteji, ſa to męcachny hiżo dołhi czaſ wjele tyſchnych pſchikadow (hekiempłow) — pſchirunaj prozeſ pſcheczimo Heinzeż mandżelſtimaj w Barlinje, kiż ſo wóndano tom męcjeſche, wſchelake pſchchręcjenje pſcheczimo małym holżom, wo kotrychż je taſ huſto ſklyſchecz, a nęc ſ w tyh dnjach ſaſo ſkóžowanie jeneje kurwy w Barlinje wot jeneho mandżelſtwoſamaria. Teho dla ma kóždy ſprawny kſcheczijan ſo wjeſelicż, ſo pſcheczimo tutej wulkej cżem- noſczi w naſchim ludu ſwęcto ewangeliona ſo w nowiſchim czaſu móžnje poſbęcjuje pſcheſ to, ſo we wjeſſchich męcach ſo towaſtwa roſomunych mužow ſjenocżeja, koſiż pſcheczimo ſkażazemu ſadżerženju kurwow a jich pſchiwikowarjom we wulſchich męcach, pſcheczimo ſa- jęcójčenju naſcheho luda pſcheſ hroſnu njepózcżiwocż we wjele knihach a wobraſach a pſcheczimo njerunemu waženju žónſkich a mužſkich w naſtupanju cżelných pſchchręcjenjom ſe wſchej mozu ſwoje hęcſy poſbęcujaja a na to dżekaja, ſo by ſrudne podrywanie najlęcpeſchich mozow naſcheho luda pſcheſ njepózcżiwocż ſterje a lęcpe naſtalo. Œwjaſt tajkich towaſtwow bęc 14. a 15. oktobra w Dra- dżanach ſhromadżeny. Tón Njeſ dai, ſo by ſo też w tej węcny bórſu jeho ſłowo dopjelniło: „Œchtoż do mnje węcni, ſ teho žiwota ręcni žiweje wody pobęcnjeja.“

Lutherowe ſłowo wo tym, ſo jeno węcra do Žeſom Œhryſta naſ prawnyh cżini.

Œ jeho blidownych ręcżom.

„Že nimo męcny cżęcto, ſo dyrbi cżłowjeſ węcicż, ſo je jemu Bóh hnadny Œhryſtuſa dla, byrnejż wón wulki hręcſnik byl. Œilowka wutroba je pſchewuſka, ſo to njecha do njeje ſaicż ani ſo to ſapſchijecz njemóže. Hdny bęc młódy cżłowjeſ, ſo w Œiſlebenje na dnju Œhryſtuſowehe cżeka w prozeſſionje (t. j. w ſwjaſtym czaſu), hdżeż też ja ſobu dżech a bęc w męcniſkej draſcze, ſta, ſo ſo

psched swjatyh sakramentom, kotryž doktor Staupitz nješesche, taž jara strožich, so chyzh sahinyež i wulkej styšnosću. Hdyž bě wscho nimo, spowjedach so a skoržach swoju nusu Staupitzej, kiž dželche: „Ach, Wasche myšle njejsu na Khrystuša.“ Tole słowo bym i wješelom pschijał a bě mi jara strošchtne. Njeje pak t k smilenju, so bym taž bojafni a taž małowěrjazy? Khrystuš so nam sam dawa se wschēm, schtotž je a ma, posticzi nam swoje njebieske, wěczne kubla: hnadu, wodawanje hrěchow, wěcznu prawdosć, žiwjenje a sbóžnosć, mjenuje naš swojich bratrow a sobuherbow: tola so bojimy a czěkamy psched nim, hdžež jeho pomocy a trošchtu najwjazy potrebamy!

Dopomni mje to, kaž je so mi juntrócž w mladosći seschto, hdžž ja a hiščeže jedyn druhi hólž domach póstnižy, kaž bě waschnje psched durjemi spěwachmoj, so bychmoj kolbašy sa to dostałoj. Duž chyzsche nětajki měšchjan swój žort i namaj mēcz a wołasche wótije kaž w hněwje: „Schtot czinitaj, stej hólžaj? So by wamaj tón a tamny pomhał!“ Wěži pak pschi tym t namaj i dwěmaj kolbašomaj a chze jej namaj dacž. Ja a mój towaršch pak strožichmoj so pschi jeho hłofu, czěknychmoj psched dobrym mužom, kiž njechasje nam nicžo sčeho, ale jeno dobrego czinicž. A so n eby nicžo skomdžit, wołasche sa namaj, dawasche namaj dobre słowa, so so wrócžichmoj a kolbašy wot njeho wsachmoj.

Runje taž so stajimy pschecziwo naschemu lubemu Bohu, kiž swojeho jenicžkeho narodženeho byna njeje pschepuschczit, ale je jeho sa naš podaž a i nim wschitko nam hnadnje daž; tola psched nim czěkamy a šebi myšlimy, so njeje našch hnadny Bóh, ale našch šuromy šudnit.“

Něšchtot wo thěrłuschu: „Zed'n twjerdy hród je našch Bóh sam.“

Ze tutón thěrłusch prawy dobyczerski thěrłusch nascheje ewangelskeje zyrkwje, psches kotryž je so zyrkej pod kichžom njenurjekliwe rasy trošchtowała a w kotrymž by jeno žadacz było, so by tón stary ewangelski duch wěry, kotryž je šebi swojeho hnadneho Boha a Khrystuša wěsty, sašo wschē stawy nascheje zyrkwje napjelnik. Pschetotž hiščeže pschezo chze „šty stary nješcheczel“, romskokatholiska zyrkej, naš požrjecž a je wošebje w poklednim czašu „dosć lěpnosće“ naložowal, jich wjele sašo pod šatonjomy spichah scžahnyež. Daj šebi něšchtot powjedacz wo historiji tuteho thěrłuscha. Wěšnit je jón Luther w l. 1527, hdžež bě niz jenož žałošny mór Wittenberg domapntaž, ale hdžež tež dwaj jeho šobudželaczeryjom, Winkler a Kaiser, martrašku šmjercž namakašchtaj. Ze pak tež pěšnijeny po słowach psalma 76, a tež hłof je Luther sam czinit. Wrenja šchtuczka dopomni naš na Wartburg, hdžež wona w taž mjenowanej Lutherowej stwi na scženje napišana steji. Druha šchtuczka pak na Lutherowe šetkanje i wojakom, kiž so jeho, jako do Wormsa puczowasche, woprašča: „Scže dha wy tón muž, kiž chze bamžstwo wobnowicž? Kač chzeče to dokonjecž?“ Luther pak wotmolwi: „Daj, ja bym tón; so spusczam na wschehomóžneho Boha, wot kotrehož słowo a pschifasnju mam.“ To temu wojatej taž t wutrobje dželche, so rjeknu: „Ja bym thězorowy šlužobnik; wy pak macže wjeticheho Knjesa, tón budže wam pomhačž a waš wobarnowacz.“ W tšeczej šchtuczžy kliczja sašo te wopomnjecža hódne słowa, kotrež je Luther prajit, hdžž do Wormsa nutscžehnische: „Ja chzu do Wormsa, a hdy by tam runje telko czertow było, kaž zphelow na tšehach. Tón je hiščeže živy, kiž je tšjoch mužom w wohenjowej pjezy šdžeržat“.

Krute doměrjenje na Boha, kotrež so w 4. šchtuczžy kaž po profetiškim waschnju wupraji, je so w historiji ewangelskeje zyrkwje pschezo a pschezo sašo wěrne scžiniło. Luther sam je hižo šwěru po tych słowach czinit, wušnawajo w Wormsu: „Jom steju, hinaš njemóžu, Bóh pomhaj mi.“ A telko druhich ewangelskich šwěrných šwědkow je so i tejšamej wutrobitošću t tym słowam pónašo! Dale te słowa: „Bóh chze naš i duchom wobdaricž, w tej bitwje pschi naš wostacž“, šu swoje bohate dopjeljenje namakale w telko krašnych mužach, kiž šu wobdarjeni i duchom sa ewangelij so bēdžili! Kač je so tehdy a posdžišcho po dostatym Duchu dželato i přēdowanjom, i roščerjenjom biblije a i wušadowanjom šwj. pišma, a i pēšnijenyjom a spěwanjom rjanyh thěrłuschow! Kač je tehdy duch přēnich šwědkow taž mójnje wozuczit, so wschudžom tež najnižšchi a najwjšchšchi ludžo hotowi bēchu, se štukom wopokasacz: Hdyž woni wojnu nam wschē czašne kubla tam, dha i teho nimaju wschaf nicžo t lěpschemu, nam dyrbi njebjto wostacž.

Wohidny drje je pschezo tutón thěrłusch wschēm pschecziwnikam nascheje ewangelskeje zyrkwje był. Jón spěwacz abo hracž je jich wjele se žiwjenjom šapłacžicž dyrbjalo, tač 105 lēt stary fantor Jüngling w Bomenawje, stary Lutherowy pscheczel, kiž dyrbjesche jón w lēcže 1627 Kormatskim hracž a kotrehož teho dla šaralychu. Tež w wójnje 1870—71 njechasje so pschezo stary Lutherowy thěrłusch, kotryž našchi wojazy tač rad spěwachu, katholicim spodobacz. Sašo w wješnej katholickej zyrkwi w Pontault-u němšzy wojazy tutón thěrłusch spěwachu, hněwasche so šarač tač, so i wobštajnym wołoko thodženjom a i krepjenjom šwjeczeneje wody spěwanje mylicž pntasche. Tola njemóžesche žohnowanje teho thěrłuscha šadzěwacz.

Kač husto je wón w czašu mozy wschēch rošpróšchennyh a wěry dla potłóczennyh ewangelskich bratrow trošchtował! S nim šu franzowsžy ewangelsžy wuhnacž, Hugenožto, kraj šwojich wótžom wopuschczili, i nim šu ewangelsžy Šalzburgžy tež wuštorczeni se šwojeho wótžneho kraja t nam do Bruskeje pschicžahnyli, i nim šu wojazy Gustava Adolfa pola Breitenfelda a pola Lützena 1632 do bitwy cžahnyli. Šed'n twjerdy hród je našch Bóh sam, tač klicžesche w lēcže 1813, jako so přēni dobrowólni wojowarjo sa šwjatu wójnu požohnowachu; tač klicžesche w lēcže 1871 psched Parisom, jako Württembergski regiment w přēnej hódžinje noweho lēta tutón thěrłusch won do nozy piškasche, mješ tym so so i nowa ščelenje na woblehnyjene mójne město šapoczja.

Psches mēru wjele tych, kiž šu wótžny kraj wopuschcziwšchi šebi psche wulke wody nowu domišnu pytali, je šebi tutón thěrłusch jako najdróžšchi poklad šobu wsalo. Tač je tež mandželški jendželškeje kraloweje Albert Šakto-Koburgsko-Gothaschi šebi hiščeže na poklednej njedželi šwojeho žiwjenja tutón thěrłusch spěwacz dač. W šwjatym kraju mješesche so wěsty kandidata Dhesorge jenicžy tutemu thěrłuschej sa šwoje wumóženje i rubježnikowych rukow džakowacz. Hdyž chyzsche so tutón kandidat sam wot Jerusalema t merwemu morju podacz, nadpadžechu jeho duzy na puczju Beduinojo a wušlěčachu jeho hacž na koschlu. Duž bynu so šrijedž pusežiny na škalu a spěwasche tam žyle nahi pošny wěry stary Lutherowy thěrłusch: Šed'n twjerdy hród je našch Bóh sam. Na jene dobo so rubježnyžy wrócžiwšchi wschu draštu t jeho nohomaj položichu a czěknuchu; myšlachu šebi, so móže šebi po tajkim nješbožu jeno wrótny tač wješele spěwacz; wrótnych pak po šwojej wěrje sa šwjatych džeržachu. Tež w Brasilskej je nětajkemu Němžej šnacže tuteho thěrłuscha šbože pschijnješto. W nětajkej naležuošči bě wón němškeho konsula (t. j. šapóšłanza) wo podpjeru prošyl. Dolež pak bě w dołhich lētach niz jeno wschē šwoje papjery šhubit, ale tež macžernu rēčž šapomnit, njechachu jeho sa Němza pschipošnacž. Štónčnje so i džēcžatštwu na Wótče našch a na tutón thěrłusch dopomni, spěwasche jón a jemu wěrjachu.

A tež hiščeže dženš we wschēch nusach nascheho czaša dyrbi nam ewangelskim kšchecžijanam tutón thěrłusch mójny a luby trošcht byčž. So by pak jeno kaž stare dopomnienie i džēcžazeho czaša, hdžež mējachny jón w šchuli wušnyež, t nam njeklicžat, ale so by tež, w šchuli žiwjenja špytany, wot naš rad-lubje šlyšchany a schtotž je najwážnišche, rad-lubje wěrjeny był. Nětš njeje nicžo wážnišche hacž wulke wójsto wojakow sa Khrystuša a jeho kraleštwu, kiž thodža sa jeho thorhoju do bitwy pschecziwo wschej njewěrje a pschiwěrje i tym hłofom: Šed'n twjerdy hród je našch Bóh sam.

23. njedžela po šwj. Trojizy.

Njedžela	Mateja 22, 15—22.	Philipiškich 3, 17—21.
Póndžela	1 Kronikow 29, 1—9.	1 Jana 1, 1—10.
Wutora	1 Kralow 3, 3—15.	= 2, 1—14.
Šsrjeda	= 8, 1—21.	= 2, 15—29.
Šchtwórtk	= 8, 22—30.	= 3, 1—24.
Pjatl	= 8, 54—66.	= 4, 1—16.
Šsobota	= 9, 1—9.	Psalm 42.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchowných, ale tež we wschēch pschedawarňach „Ššerb. Nowin“ na wsach a w Budyšchinje dostacž. Na šchtwórcž lēta placži wón 40 up., jenotliwe czizla so po 4 up. pschedawaju.